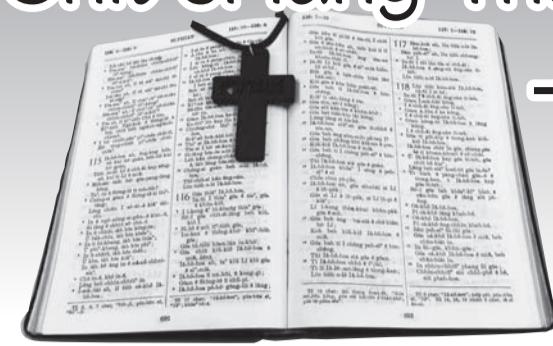

Chit-sì-lâng Thák Chit Pún Chheh – Sèng-keng

Hóng-tâm Khó Bēng-châi sian-seⁿ,
siàu-liām lāu-bú chin súi ê kha-jiah.

kháu-sút ○ Khó Bēng-châi   kí-lòk ○ lâu Chì-liōng

Phêⁿ-ô Hiā-tâng-chhun hoáⁿ siàu-phôⁿ ê biō-kong kap goán a-kong sī kiat-pài hiaⁿ-tī, tong-sî nîng-lâng iok-têng êng chng-thâu-á kí ka-kí khan-chhiú ê pak-tó, 20 nî áu, nā-ü iân tō beh hō áu-tai kiat liân-lí, siang-hong kó-jian lóng hoái-thai koh sī it-lâm, it-lú. Chit-ê sún-liông ê cha-bó-gín-á, sêng-jin áu kè jip tong-sî iok-têng ê hun-in, sī jiát-sim ê Ki-tok-kàu ka-têng–Khó-ka, Hu-ka ka-kàu chin giâm, i sún-hòk ang-sài ê sìn-gióng, iông-jip, sek-èng sin ê seng-oáh tī Má-keng kàu-höe lé-pài, chin-chiàⁿ bô kán-tan; i tō sī góa ê lâu-bú--Lí Chhun-bí lú-sū.

Tng goán bú--ah 25 hòe hit-chün, choân-ke poaⁿ lâi Ko-hiông kхиâ-khí. In-üi sin-thé pêⁿ-thiàⁿ ê iân-kò, keng-lék nñg-pái toā chhiú-sút, êng i chho-sìn ê sìn-gióng ng Siōng-tè khún-kiû; Lí Pang-chân thoân-tō, êng Siōng-tè ê ôe lâi kái kó-lé, an-ùi, hō i ê sìn-gióng koh-khah kian-têng. Sin-thé khah hó áu koh poaⁿ tng-khí Phêⁿ-ô seng-oáh, tī Má-keng kàu-höe hák-síp POJ, tui a, i, u, e...

那 teh 褪色 ê
【台灣俗語話】

Bē 博假博 Bē phok ké phok

○李南衡

福伯看我tiöh大聲喝講：Chiah-ê人攏是華歌爾！我驚一下，緊問講：華歌爾是查某人內衫 ê 品牌，你講按呢是啥物意思？福伯笑講：早前有人作謎猜hō我臆，講「奶帕仔」有人講作外來語“Bu-là-jia”臆台灣俗話一句。謎底是：「Bē 博假博（Bē phok ké phok）」。女性胸前無管是啥物A杯B杯，奶帕仔穿落去tiöh加真圓滿，挺挺挺，所以才會講是「Bē 博假博」。1966年，德國ê黛安芬傳入來台灣轟動一時，奶帕仔做kah足幼秀，奶帕仔鑲lace，一時台灣人攏kā奶帕仔叫作黛安芬。無幾年，日本華歌爾入來台灣，伊ê專賣店鋪kah誠密，品質mā相當，無偌久一般tiöh kā奶帕仔叫作華歌爾。我問講：「你是按怎講chiah-ê人攏是華歌爾？」福伯仔笑講因為chiah-ê人攏是bē 博假博，是按怎bē 博假博？

福伯講，你知影响中央政府連續兩年稅收超

khai-sí ho, bô kúi goéh-jit tō chìn-kip thák Sèng-si, ho Sèng-keng ê kai-toaⁿ.

Goá ê lâu-bú tī Jit-pún sî-tâi thák kah sió-hák 6 nî--ê, Jit-pún-oe chin lâu-tâu, in-siōng tiona, m̄ bat khòaⁿ tiöh i khòaⁿ pò-choá, khòaⁿ cháp-chì, ták-jit chiàu khí-kang i-chhí ka-têng; bô-lûn chû pñg, hiâⁿ hóe, chò ka-sû, tiōng-hu tī goâ-bîn piâⁿ sû-giáp, i ka-kí chit ê lâng kò gín-á kap gín-á-tâⁿ, bê chit-koá-á chhùi chiâh mih-á, khang-khòe nā sió-khoá-á û làng-phâng, it-têng thêh chhut súi sin ê Sèng-keng, thák chit-nîng chiuⁿ, chit-nîng chat mā hó, ê-sái-kóng bû-sî put-khek, ū sî-kan tō thêh Sèng-keng chhut lâi gián-thòk.

Hit tong-sî, Phêⁿ-ô chin ché tâi-choan ê a-peng-ko chû-siú tī pô-tûi, hioh-khùn-jit tui goán tau ê mñg-kháu kiâⁿ kòe, khòaⁿ tiöh góa ê lâu-bú thák goân-bûn ê chheh, chin hòⁿ-kî ê kiâⁿ óa-lâi khòaⁿ, góa ê lâu-bú tō tit-chiap liâm chhut Tâi-gí hō in thiaⁿ, só-ü ê a-peng-ko lóng kám-kak Phêⁿ-ô ê a-sáng chin-chiàⁿ û kàu lî-hâi. 80 hòe hit-chün lâu-bú poâh-tó, tòa-jip pêⁿ-pâng chhah-kóng tî-liâu, iû-goân kiò goán kâ Sèng-

keng khng tî i ê pêⁿ-chhñg piⁿ, i chiah ê hòng-sim. Nñg-nî áu, ná chhiúⁿ tú tiöh sîn-jiah koh hó-khí-lâi, khui-chhùi ê thâu chit-kù ôe; “Góa beh thák Sèng-keng.” Chit-khoán kian-têng ê sìn-gióng sî goán choân ka-chòk ê bô-hoân.

Tng lâu-bú tî chhù--nih ché lûn-í liâu-ióng ê sî, sio-kâng khng chit-pún Sèng-keng tî tōa-thúi téng, goán leh siúⁿ lâu-bú chiah ché hòe--ah kám chin-chiàⁿ û teh thák? Tú hó hian tiöh Kû-ik Liát-ông-kì, goán tō siúⁿ beh kâ i chhì--chit-leh! Kû-ik sui-jiân û chin ché kah hán-êng ê ôe-gí, góan bú--ah khiok thák kah chin sûn, tî piⁿ-a khòaⁿ náu-jiát ê sî-sè, tui hit-tiáp chiah chai-iáⁿ, lâu-bú kian-chhí chit-sì-lâng, kàu 85 hòe iáu it-tit û thák Sèng-keng ê sîp-koàn, Sèng-keng m̄ sî hian ké--ê; chit-pún Sèng-chheh chin-chiàⁿ sî i siâng hó ê pêng-iú. Lâu-bú sui-jiân tî 2012 nî 88 hòe ê sî lî-khui goán, siúⁿ tiöh a-bú teh thák POJ ê chêng-kéng, ná koh khoâⁿ tiöh i ê sin-iáⁿ. Kám-siâ lí-neh! Bú--ah, lí lâu hō goán chin súi, chin hó ê lêng-siu sîp-koàn. ♦

永
遠
青
春

回想，
想 beh 記持記牢咧
想 beh 歷史現場記牢咧

懸想，
想 beh 替弱者 ê 出聲留落來
想 beh 對抗不義 ê 喝聲留落來

夢想，
想轉去彼个全心拍拚 ê 時代
想肚飽，毋通袂記得飫飢時

銳毅 ê 形影，永遠青春

歷史 ê 記持，永遠青春 ♦

記：閨看電影《超級大國民》

徵，舊年全國稅收超徵4500億，發表了後，隨時有民進黨立法委員高嘉瑜罵講稅收超徵並m̄是政績，顛倒是「行政失靈」，而且呼籲應該檢討無合時 ê 稅制。真正是第一名 ê 華歌爾。

中國國民黨質疑稅收超徵，是政府kah人民爭利。Che mā是華歌爾。咱知影政府除了吸引外商來台灣投資，連續幾年降低國民 ê 稅金負擔，一直加碼減稅，2020年tiöh有646萬外戶免繳稅，根據報導「2022年度綜合所得稅免稅額kah扣除額調懸4000至7000元，加上基本生活費調懸4000元」hō koh khah濟人免報kah減輕納稅 ê 負擔。Chit款ê政府那會是kah人民爭利咧？

中國國民黨上愛射迴力鏢，原本是beh射執政 ê 民進黨中央，射出去飛倒轉來射tiöh家己。原來舊年地方政府除了民進黨執政 ê 桃園市、新竹市以外，中國國民黨執政 ê 新北市、台中市 ê 地方

稅收mā超徵，敢mā是政府kah人民爭利？問一下，中國國民黨煞恬恬無半句。

其實稅收超徵m̄是政府加收人民 ê 錢，是政府無想tiöh人民有辦法趁hiah濟錢，mā是政府真gâu經營，各營利機構才會趁大錢，納超額的稅。

稅收超徵4500億，扣除應分配hō地方政府 ê 700億，中央政府會tàng運用 ê 是3800億。蔡總統裁示3800億 ê 運用分作三個面向，1000億額外撥補勞健保財促缺口、電價補貼，ùi源頭平抑物價；1000億為作加強韌性經濟方案，減輕人民生活壓力，協助產業轉型，chhun的1800億除預留經費應變不時之需，kah提出全民共享方案。行政院長蘇貞昌宣一佈留400億預留款，1400億用亍每一人普發現金6000元。中國國民黨講6000元傷少，國家借錢mā tiöh一人發一萬。Che tiöh m̄是華歌爾ah，是胡言亂語！♦

◎陳柏壽

自從三七五減租了後，阿公 ê 家業 tō 親像對山頂摔落去山跤，阿公 mā 一聲對好額人變散赤人。國民黨政府發 ê 水泥公司 ê 股票，ná 廢紙。

我猶會記佇最後阮厝猶 chhun 一台 ná khók-khòk 馬仔 ê 老 jeep。彼時，斗六街仔 ê jeep chhun 無幾台。阿公對斗六街仔彼片駛 jeep 來 ê 時，規隻車會 lit-lok 叫，千單喇叭 jih 袂響。看著阿公 ê jeep，人攏會喊：「懸彰伯仔彼台漏屎馬對遐來 lah。緊閃！緊閃！」但是阿公駛彼隻 jeep ê 時，是真 iāng。伊載我這個大孫，對溪邊厝到斗六街，半路停佇伊起 ê 五里亭，lim 阿媽逐早起擔來 hō 人 lim ê 麥仔茶。對斗六到斗南、崙背、台西 ê 虎尾、西螺、北港，會看 tiōh 一大片田，伊 kā 我講：「阿壽，這攏是咱 ê 土地！」Ná 戰敗 ê 將軍轉去古早 ê 戰場，家己猶感覺英雄 ê 氣慨。對阿公 ê 面形，我看 tiōh 一个男子漢 ê 氣勢，毋顧 hō 人看無起。雖然受三七大打擊，但是我看 tiōh 一个飼六个囡，經過半世紀 ê 奮鬥，心內猶無認輸 ê 男子漢。伊是我心目中 ê 英雄。

阮阿爸做國民學校 ê 散教員，mā 生六个囡：三个查埔，三个查某。我是大囡，所以是阿公 ê 大孫。阮爸爸只有一台鐵馬，我猶會記是一台「富士霸王」 ê 鐵馬。阿爸欲去斗六街仔 ê 時，定定佇彼台富士霸王頂面，後壁載兩個，頭前 mā 載兩個，去斗六街仔踅一 liàn，佇鎮東菜市仔 ê 入口遐，大家食一碗碗粿才轉來。彼時陣，我看阿爸 ê 面形，感覺伊生阮這六个囡真 iāng，阮 mā 感覺有這個阿爸，會當用鐵馬載阮去食碗粿，實在真 iāng。教室內彈風琴 ê 爸爸，彈吉他參加 na-gá-sih 唱古賀政男 (Kogamasao) ê 〈男の純情〉 ê 時 ê 爸爸，猶親像對著彼個遙遠 ê 無實在 ê 愛情，抱著無限 ê 純情 kah 幻想。我會知伊 ê 心肝，因為我是伊 ê 囉。我做人 ê 第三代，感覺 mā 抱著共款 ê 純情 teh 過日，無欲人 hō 看無起。聖經中有寫，老母袂記佇伊食奶 ê 嬰仔，共款做老爸 ê，mā 絶對袂記伊手牽 ê 囉兒。這項看袂著 ê，是在佇父母疼困，出佇對困兒無限 ê 愛。

* * *

兩年前我去參加歐洲同鄉會，個用巴士，共阮對維也納載到巴爾幹半島 ê 南斯拉夫，chit-má 已經分做真濟國家，逐國攏照個 ê 宗教各占無共 ê 土地。上帝 ê 好意，hō 世間愛獨立 ê 人攏會當獨立。

阮佇海邊 ê Montenegro tīng-tiōh 一个真散 ê 穆斯

林，伊排一寡 lāt-chí 佇土跤賣，喙一直喝：「One dollar ! One dollar !」倚佇我邊仔、阮斗六 ê 歐巴桑問我：「這個人 thài 一直喝『阮斗六，阮斗六』呢？我提一籠 kā 提一粒，有人一籠 kā 提兩粒，有人 lu 一籠 kā 提一包，伊 mā 笑微微。伊千單會曉一句話，叫做 One dollar，真正可憐 ê 人生。」

我想，若講世間無公平，實在 mā 真公平。古早羅漢跤經過烏水溝，可能連 one dollar mā 無，攏 mā 靠咱台灣 ê 原住民收留，攏 hō 原住民招做尪，所以咱台灣人 ê 血內面，自然攏有南島民族 ê 基因。漢人到台灣，chhun 兩支跤，真正攏是對 one dollar 開始。咱攏是 one dollar ê 囉孫，攏是可愛 ê 原住民疼惜咱收留咱 ê 結果。

* * *

聖經創世記 ê 頭前，講 tiōh 兩款查埔人，這兩款查埔人有兩款性格：一款是真 gāu 對付外口，一日到暗佇外口 lok-lok-seh，做野人；另外一款查埔人，逐日 bih 佇厝內，性格 khah im-thim，khah gāu 計較。亞當 ê 某夏娃生兩個囡，一个叫該隱，一个叫亞伯。聖經講該隱是種田 ê，是農耕民族；亞伯是飼羊 ê，是游牧民族，佇外口曠野 lok-lok-seh。亞伯用精性獻祭 hō 上帝，該隱是用五穀獻祭。上帝 khah 歡喜接納亞伯獻祭。因為按呢，阿兄該隱煞變面，起手 kā 小弟亞伯刲死。因為按呢，兩款兄弟（該隱 kap 塞特。塞特是夏娃生 ê 第三個囡，代替死去 ê 亞伯） ê 囉孫分散做兩個民族。一个是做田人 ê 民族；一个是拍獵、奔跑各地做生理 ê 人。這是古早流傳落來 ê 故事，無啥 thang 做歷史 ê 根據，m̄-ku 咱 thang 講，這是做查埔人 ê 兩種性格 á-sī 兩種生活型態 ê 起源。一種是對土地 ê 耕作，對種子開始 ê 培養，一直到收成，用真大 ê 功夫，流真濟汗，才有法度食飯。另外一種，是對野外直接拍山豬、鹿仔、兔仔等等 ê 動物。

有聖經學者講，該隱是學問 kah 藝術 ê 先祖，後裔濶去北歐，mā 創造文藝復興；亞伯是宗教人 ê 傳統，佇厝講宗教，囡孫有起造上帝聖殿 ê 所羅門，南方埃及示巴女王來揣伊，kah 埃及金字塔 ê 宗教文明結連。亞伯代表思考、智慧 kah 理解力，冷靜若水；該隱親像火 ê 熱情，有感情、堅強 kah 創造力。這兩種力量 ê 結合正是人，正是真正 ê 查埔人。

我真 kah-ì 宮本武藏 (Miyamoto Musashi) ê 故事，伊是日本江戶初期 ê 劍客，也是武士。宮本武藏出世佇 1584 年，伊身軀時常配兩支刀，一支長刀，一支短刀。人叫伊 ê 武術「二刀流」。伊 ê 長刀是欲對付敵人，短刀 khah 常用來對付家己。普通時，伊真少 kah 人冤家，講話 mā 真細聲，對人真好，對狗仔、貓仔、狗蟻、thāng-thōa mā 真 sè-jí，尤其是對查某人 mā 真有禮貌，輕聲細細，無快受氣。但是若對付敵人，伊就真無客氣。伊對付敵人 ê 時無清彩，會準備真久，詳細觀察四周圍 ê 環境，等到決鬥 ê 瞬間，二三下就 khǎn-jió 起來，無 leh kap 人 kō-kō-tīn。伊 ê 意志堅定，普通時無隨便 púi 刀，萬一刀 púi 出來，對方一定死。伊一世人 kah 人決鬥 130 幾擺，毋捌一擺失敗；但是伊 ê 心肝真軟，溫柔謙卑。這種武士有聖經中彼兩個查埔人亞伯 kah 該隱 ê 人格 ê 特質，伊身軀頂 hā ê 彼兩支刀，一支是欲對付外口，另外一支是欲對付內底，對付家己。伊有法度贏別人，贏這個世間，mā 有法度對付家己。咱做父親 ê 人，時常 tiōh 握這兩支刀。

* * *

我中風已經進入第三年，跤 soah 漸漸軟落去，chih-cháiñ 袂 tiāu。今仔日，我千單會當照物理治療師 kā 我教 ê 一句話去做。伊叫我 tiōh 手 hōañ leh，hō 兩支跤倚起來，倚 hō koân-koân，胸坎向前，目睭看天頂，倚 hō 「nice and tall」，按呢就夠額，就是運動。咱逐日 tiōh 勉勵家己倚起來，尤其咱遮天下做父親 ê 人，逐日 tiōh 倚起來， nice and tall，親像勇敢 ê 鷹鳥，娶母囡 kah 身邊 ê 親人朋友，做伙飛起來，向面頂飛起去 lih，看頭前，看頂面，一直飛，飛到遠遠，啥物攏 m̄ 驚！

一个父親 ê 祈禱

天父上帝，感謝你互阮來世間做父親，願你 hō 阮會當逐日待挺挺，胸坎向前，目睭向天，向前行，啥物攏毋驚；閣會當向內面，向家己，刲家己，改進家己，否定家己，hō 家己 koh khah 完全，日日進步！❖

◎高嘉徽

神 ê 任務

Bô-tiuñ-bô-tî ê bûn-hák
Chhin-chhiūñ chuí-chhiâng kâng-khoán
Iōng pôk-hoat ê lêk-liōng
Oân-sêng sîn kau-tài ê jîm-bû
Bô-siañ ê hō-chúi
Bô tap bô sap
M-koh kā ōe chò siáu-soat ê jîn-bût
Oâh-thiàu-thiàu ê hêng-iáñ
Hō chèng-lâng him-siān ❖

Pē-bú ê Sim-siaⁿ

◎ lûn Hí-oān

Sim-koá-á-kiá hiòng chiân kiâ
M-bián kia m-bián hiâ
Goán ê iōng-sim kâ lí chhiâ
Kâ lí sioh-miâ-miâ

Sim-koá-á-kiá hiòng chiân kiâ
Jin-seng ū kiâm-sng khó-chiá
Jin-bat ka-tí kah-ì siá
Théh chhut ióng-khì jin-chin pià

Sim-koá-á-kiá hiòng chiân kiâ
M-bián kia m-bián hiâ
M-bián kah láng che su-iâ
Lí sî sè-kài tê-it-miâ

Sim-koá-á-kiá hiòng chiân kiâ
Lí siong-sim kan-khó ê khau-sia
Hô goán sim-lai ū iá thiâ
Pát-lâng ê òe lí tiôh thia

Sim-koá-á-kiá hiòng chiân kiâ
Goán sî lí éng-oán ê khò-soa
Thiám tiôh ê-kì-tit khò hóa
Hô lí un-loán bôe ko-toa

父親節

◎洪南吉

——談有關「父子」 ê 台灣俗語四句聯

1.大人愛趁錢，囡仔愛過年

囡仔ke歲愛過年，
紅包、大tng二九暝，
Sàn工喪鄉愛趁錢，
順趁風俗苦團圓。

2.久長病，無孝子

年老破病倒真久，
難顧久病ê父母，
久病床前無孝子，
住安養院是可取。

3.欠國債，giâ 囯kê

養育囡兒欠國債，
親生骨肉傳後裔，
做牛做馬giâ 囯枷，
享受天倫囡孫齊。

4.歹竹出好筍，好竹出龜lûn

外表歹竹出好筍，
父母文盲子才俊，
大檻好竹出龜lûn，
官、富二代遂沉淪。

5.在生 chiâh 一粒土豆

khah 好死後拜豬頭
在生愛食俗土豆，
囡兒有孝望食老，
死後齏食貴豬頭，
拜hô人看、面皮厚。

6.在生無人認，死後歸大陣

「病老」在生無人認，
「爭產」死後歸大陣，
巧囝tiôh認常見面，
暗配遺產真謹慎。

7.好囡母免濟，濟國餓死父

多子防老農業例，
節育重質oh學藝，
孝順khiáu囡母免濟，
濟囡開銷餓死父。

8.食飯食阿爹，

    趁錢趁sai-khia
成人iáu久食阿爹，
積聚某本趁sai-khia，
首次月俸謝阿娘，
勤儉嫁妝結親chiâh。

9.細漢偷挽匏，大漢偷牽牛

養子不教偷挽匏，
放任chiâh性難解除，
大漢大貪偷牽牛，
家庭教育有瑕疵。

10.靠囡靠新婦，毋值家己有

退休靠囡靠新婦，
毋值老本家己有，
養兒防老觀念舊，
養老防兒守財務。❖

出世目闇 慢慢櫛，
流浪無厝 孤單兒，
腹肚空空 佗位去，
學行揣食 靠家己。

雷公燐燐 滿天圍，
雨沃身軀 像針撻，
縱東縱西 無方位，
因為後面 猛犬追。

毛尾雨水 噗噃滴，
走去垃圾 ê壁邊，
全身寒甲 冷吱吱，
誰人來救 可憐兒？

姑娘規身 雨水滴，
看著壁邊 流浪兒，
伊是驚甲 撃欲死，
敢會歹人 欺負伊？

遐爾溫柔 閣細膩，
冰冷ê手 抱起伊，
燒水熱風 洗清氣，
親手煮肉 共伊飼。

一箱一箱 追追物，
規堆嬌衫 穿袂離，
感謝阿母 真慈悲，
伊是有家 好命兒。❖

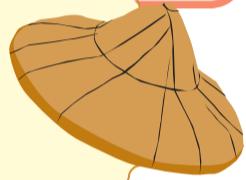
家

◎呂璧如

台灣，是咱 ê 田水
咱，有巡水無
巡稻仔栽有著災無
巡水，巡田，

巡田水

◎郭文玄

Vi-chhòk Hak-fa Fuk-chün lòi Khì-tó

為著客話復振來祈禱

◎Chhang Ngâ-yì 鄭雅怡

南四縣腔客語羅馬字

Chhóng-chho thiên-thi van-vút, thung-siak
Thòi-vân thùng Hak-kâ chhuk-khiùn ke Song-thi, kám-chhia ng vi-chhòk ngài-nêñ chhóng-chho â-mê-fa thùng chhuk-khiùn vùn-fa, sú pûn ngài-nêñ án thit-phét ko chûn-kui ke lî-vút. Khó-sit theù-pái Thòi-vân kîn-ko si-pakngièn ke chhüt-mìn thung-chhü, ngài-nêñ ke nû-lit ko mó la-pái, kû-fu Song-thi kê ên-sû, tokim Thòi-vân-ngìn ke â-mê-fa yí-kîn yû thôncchiết ke ngùi-kî lè. Khiù Song-thi me ko-chai yit-pái sú pûn ngài-nêñ sin ke hi-lit, sín ke fat-miang, sín ke ngang-kiáng chin-sùn, chhîn-chhiong Yâ-sû ke hòk-sâng án-nê yûng-kám, kién-ngai hi pó-fu, chhûi-hàng ng song-sú ke â-mê-fa. Khiù Sûn-lìn yîn-tai ngài-nêñ chhâm-yì fûk-hîn â-mê-fa ke sú-kûng, pûn ngài-nêñ sàng-cho Hak-kâ chhuk-khiùn thùng chhiòn Thòi-vân, chhiòn sú-kie ke chuk-fuk. Án-nê khì-tó khién-khiù he kho Chú Yâ-sû ke sún-miàng. Â-mén! ❖

台語漢羅對照

創造天地萬物，疼惜台灣
kap客家族群ê上帝，感謝Lí
為著阮創造母語kap族群文化，
賜hô阮chiah-nih特別
koh珍貴ê禮物。可惜早前台
灣經過四百冬ê殖民統治，阮
ê努力koh無夠額，辜負上帝
ê恩賜，致到chit-má台灣人ê
母語已經產生斷絕ê危機ah。
求上帝賜hô阮新ê氣力，新ê
活命，新ê「硬頸精神」(客家
堅持忍耐ê精神)，親像耶穌
ê學生án-ne，勇敢、堅決去
保護、推行Lí所賞賜ê母語。
求聖神引chhòa阮參與母語復
興ê事工，hô阮成做客家族群
kap全台灣、全世界ê祝福。
Án-ne祈禱懇求，是靠主耶穌
ê聖名。❖

Éng-kòe góá siá Peh-oe-jī ê sî, tui liân-úih ê sú-iōng goân-cheok tiān sa bô liâu-á mñg. Chóapún ê bûn-hiàn sò-üi-hòa liâu-åu, éng-éng ê ke chin ché liân-úih chhut-lái. Iáu Chèng-tō bôk-su ê chheh-nih ū kà lâng án-nóá liân-úih, chóng-sí bô kái-soeh in-iû kah lí-khi, góá iû-goân sî sa bô cháng; in-üi koan-hê kâng chit jî ê liân-úih, ū-sî ū, ū-sî bô. Chhiūn kóng 'lâu' chit jî, siá 'lâu-lâng' tóh ū liân-úih, siá 'lâu chôa' tóh bô; koh 'hû-jîn-lâng' lóng liân chò-hóe, á 'siàu-liân lâng' soah bô.

Beh gián-kiù Tâi-gí bûn, tiôh tui keng-tián khì chhâ-khó. Pa Khek-lé Sèng-keng chiú-sí keng-tián; sî iōng-sû cheng-bit ê koân-ui, sî liân hû-hô á-sí tóa sió siá mā bô leh chhìn-chhai-ê. Lôh-bóe ê Tâi-gí Sèng-keng sî gí-khì khah hiân-tâi-hòa niâ-niâ, mñ tát-tiôh Pa Khek-lé Sèng-keng ê cheng-bit; sîm-chì in liân it-poa^n lâng chiâu Pak-kia^n òe tit-chiap hoan-ék-ê, koh bô hâh Tâi-gí lí-lô-ê ê sû mā chhái-êng.

Lâng nâ bô óh Peh-oe-jî, bûn-hiàn tóh thák bô lô-lái. Chóng-sí lâng sui-jiân thák ū Peh-oe-jî, soah bô beh khì thák keng-tián, keng-tián ê toan-tiah mā thoân-siû bô lô. Iáu-bóe thák-tiôh Pa Khek-lé Sèng-keng ê sî, góá ê kâ 'sù-tô' thák chò 'sú-tô'; 'hêng-toân' thák chò 'hêng-toân'; 'lî-iân' thák chò 'lî-iân'; 'hun-piat' thák chò 'hun-piat'. Góá mñ chai Tâi-gí sû kéng-jiân sî hun kah hiah iù-lô, sî pau-koat liân-úih mā ū lí-lô tî-leh-ê. Só-i nâ beh gián-kiù liân-úih ê lí-lô, tong-jiân tiôh tui Pa Khek-lé Sèng-keng khì 'bán-koe chhiû-tin'. Sî kóng Pa Khek-lé Sèng-keng ū ê sû ê liân-úih tî Sin-iok kah Kû-iok bô it-tî; góá soán-ték êng Sin-iok chò phiau-chún. In-üi 1916 nî chhut-

那 teh 褪色 ê
【台灣俗語話】

麻糍手內出

Môa-chî chhiú-lâi chhut

「**請**」教福伯，為tiôh 2024年總統大選候選人初選，中國國民黨有幾個有想beh拚初選提名。黨內意見真濟，甚至有中國國民黨政策會執行長曾銘宗chit種人，反對黨內總統提名初選，講提名初選會留tiôh後遺症，會對整合不利。孫文學校總校長張亞中教授發出新聞稿勸削講，若是chit種講法會成立，中國國民黨應該建議總統府，為tiôh避免選舉造成台灣無團結，產生後遺症，2024不如tiôh用協調式徵召來產生總統。伊講，初選是制度mñ 是麵chhè想beh按怎liap tiôh按怎liap。福伯你講伊按呢講敢有道理？」

福伯笑：「張亞中教授祖籍中國山西省算是北方人，慣勢食麵食，才會講初選是制度mñ 是麵chhè想beh按怎liap tiôh按怎liap。伊chit句話換作咱台灣人會講『麻糍手內出』。(Môa-chî chhiú-lâi chhut.)」意思是講麻糍佇主事者ê手內，beh

Liân-úih ê lí-lô°

◎Lím Bí-giòk

pán ê Sin-iok ê liân-úih, tî 1933 nî chài-pán ê sî ū kòe-kái; Pa Khek-lé Sin iok Sèng-keng chiâ^n-chòe góá chhúi-mô liân-úih lí-lô ê chún-chîn. Chín to ū lâng chû-tiu^n beh hùi-tû liân-úih a, góá thài beh khai sî-kan khì chhúi-mô i ê lí-lô leh? in-üi i ū i ê kè-tát tî-leh: thang pang-chân lí-kái kah hoat-im ê chèng-khak. Kì-jiân beh siá Tâi-gí bûn, khai chít kóá sî-kan lâi liâh-chhut liân-úih ê lí-lô, lî-ek pún-sin kah pât lâng, góá kám-kak chin ū tát. Ė-bîn tóh lâi siâu-kài liân-úih ê goân-cheok:

1. Kâng chòk--ê: góá êng ka-chòk chò phì-lû, kâng chòk-ê tóh liân chò-hóe. Chhiūn kóng: chhiú-thâu, chhiú-kut, chhiú-chái^n, chhiú-chí, chhiú-tiân-á; "chhiú" khó-pí sî ka-chòk ê thâu, kah i ū koan-hê-ê, liân chò-hóe.

2. Kâng kok--ê: kâng sèng-chit ê lâng lí-liâm siong-thong, lán kóng che sî 'kâng kok-ê', nâ khng chò-hóe tóh liân-khí-lâi. Chhiūn kóng: sù-bêng, kia^n-hiâ^n, khâm-khiât, i-kiän, pò-iông, chiâ^n-chòe, liauh-kiauh (kong-chú pê^n).

3. Jî-gán--ê: jî-gán chiú-sí 'choan-iōng-gú', sî tâk léng-hék lóng ū-ê: ū i-hák-ê, ū gê-sút-ê; in ū choan-êng ê i-sù tî-leh, chû-jiân tiôh liân chò-hóe. Chhiūn kóng: chip-sû, Ė-mñg, iû-hùi, kî-tiong, châi-chéng, lâi-chiàng, sim-ké^n-that, tóa-kha-tâng, oáh-miâ, khiâu-thâu.

◎李南衡

liap 偶大粒偶細粒，出在主事者 ê 意思。Chit 句台灣俗語話延伸作大權佇主事者 ê 手內，生死出在伊決定。我緊插嘴講：「福伯，張亞中教授勸削中國國民黨 ê 總統提名初選制度變來變去無原則，按呢講敢tiôh？你煞講到麻糍去。」

福伯應講：「中國國民黨堅守 ê 一個原則tiôh 是：『無原則。』2016年中國國民黨總統候選人初選提名，洪秀柱是中國國民黨初選中唯一登記參選 ê 候選人，初選民調 mā 順利通過。7月19，中國國民黨全國代表大會中無異議拍嘍仔通過。10月17，中國國民黨中央委員會召開臨時全國代表大會，決定廢止洪秀柱 ê 提名，改徵召當時新北市市長兼中國國民黨主席朱立倫參選總統。Che tiôh 是麻糍佇黨主席 ê 手內 liap 一下，總統候選人煞變作黨主席本人。你講 che 是啥物制度？」

2020年 ê 總統大選初選提名，中國國民黨 mā

4. Sok-siá--ê: chiú-sí kâ bó chit ê sû khàm-khí-lâi. Chhiūn kóng: 'chit ê lâng' ê sái sok-siá chòe 'chit-ê', 'lâng' khàm-leh. 'Sim-koá' lâi' sok-siá chòe 'sim-lâi'; 'chhiú-á téng' sok-siá chòe 'chhiú-téng'; 'sio i-ài' sok-siá chòe 'sio-ài'; 'sa^n thiâ^n-sioh' sok-siá chòe 'sa^n-thiâ^n'.

5. Hù-siök--ê: chiú-sí chiap tî tông-sû âu-piah-ê, tiôh ū liân-úih. Chhiūn kóng: thê-khí, kóng-chhut, kàng-lôh, hian-khui, peh-chiû^n, chhit-khì.

Tî chia beh tek-piat kóng-tiôh "tiôh" ê liân-úih. Ū liân-úih kah bô liân-úih ê "tiôh" kái-soeh bô kâng. Chhiūn kóng, "kám-kak-tiôh" sî ū bó chit ê kám-kak; "kám-kak tiôh" sî kám-kak pit-su án-chóa^n chòe. (che chiú-sí liân-úih thang pang-chân lí-kái ê chit ê lê). Só-i nâ bô kan-siáp ê jî, ê sái thiâh-khui-ê, bián liân-úih. Chhiūn kóng: Tâi-oân òe, Hoat-kok peng, Tâi-pak chhî, Tâm-súi hô, sè-kan lâng, thi^n phû-kng, thâu chit pái, chèng lâng, hái soa, lôh hō, bân mih, thài lâng, kóng òe, thák chheh, kàu ūi, khí kè, tóâ^n khîm, ták kang, pî^n chòe, tóa chuí, sa^n jit, chit hûn, thi^n chhi^n, mñ thang, tê it, hit tiu^n toa^n, hoe khui hoe siâ, chit ê Tâi-oân lâng.

Ū lâng kóng: thài mñ sî siá 'Tâi-oân-lâng' á-sí 'Tâi-pak-chhî' ? Lán ka siû^n: Tâi-pak sî chit ê siâ^n-chhî, i ê miâ sî 'Tâi-pak' niâ, bô pau-koat 'chhî'. Eng-bûn nâ kóng-tiôh Tâi-pak chhî, mā sî kan-ta^n sî siá 'Taipei', khah hán-tit koh ke chit jî 'city'. Góá koh êng Lím Bô-seng sian-si^n chò lê: i ê miâ sî 'Lím Bô-seng', sî chit ê kàu-siû; nâ siá-tiôh i, lán kám ê siá chò 'Lím Bô-seng-kàu-siû'? Só-i 'Tâi-oân lâng' bô siá chò 'Tâi-oân-lâng' mā sî siâng khoán ê lí-lô.

Liâh-tiôh liân-úih ê lí-lô liâu-åu, hō góá siá-chok koh khah sün, phah-jî mä bê hō su-jip-hoat khan leh kiâ^n. Liân-úih mñ sî châi-lâng siâ-ê, ngâ-bâng koh khah ché lâng lâi tui-tiông-i. (chia ê siang liân-úih chia^n-chia^n sî pang-chân chèng-khak hoat-im ê lê). ♦

是全款麻糍出在黨主席liap。2019年4月中，郭台銘講有考慮會經過中國國民黨初選程序參選總統，當時黨內對伊 ê 黨籍問題有各種爭議，當時 ê 黨主席吳敦義落去liap一粒麻糍，4月17佇中常會親身送郭台銘『中國國民黨中央委員會榮譽狀』，稱呼伊『同志』、『黨員』，郭台銘當場宣布beh參加中國國民黨總統初選。中國國民黨煞陷入初選辦法 ê 制度之爭。吳敦義只好koh liap 一粒麻糍徵召抑是特邀韓國瑜參加初選，韓國瑜 bê 爽，甚至發聲明講『無法度參加現行制度 ê 初選』，路尾才koh liap一粒麻糍：同意伊納入初選民調，那像伊是『被動參選』。」

2024年總統大選初選，中國國民黨主席朱立倫手內會liap出啥款 ê 麻糍，逐個目睭金金teh看。「麻糍手內出」chit 句台灣俗語話應該會koh流傳一站。♦

Tī chít ê chhân-chng ê lō'-piⁿ, ū
chít tòng piát-chong. Chit ê piát-
chong thâu-chêng ū chít ê sè-sè ê
hoe-hñg, iōng péh-sek ê lî-pa ûi-leh.
Hoe-hñg ê gôa-kháu sī thê-hôaⁿ, hñg-
hñg sī kui tōa phiàn ê béh-á-hñg kap
khòng-khoah ê pêⁿ-iûⁿ.

Thê-hoáⁿ chháu-á hoat kah chheⁿ-léng-léng. He chháu-á lâi-té ū chit líu sè-sè líu ê chhu-kiok. Jit-thâu-kong iōng i sio-lō un-loán ê kng, hó-lé-á chiò tī hoe-hñg múi chit líu síi koh tōa-lúi ê hoe téng-bīn, iā chiò tī sè-sè-lúi ê chhu-kiok téng-bīn, kā in chiò kah kng-iāⁿ-iāⁿ.

Ū chít kang chái-khí, chhu-kiok khui hoe ah. He péh-siak-siak koh iù-níg-íng ê hoe-hiòh, kā tiong-ng sè liáp n̄g-sek ê jit-thâu úi--khí--lâi, tú-hó chhan-chhiuⁿ jit-thâu siā chhut--lâi ê kong-bông kâng-khoán.

Chhu-kiok bô siáⁿ lâng ē khì ka
khòáⁿ, i sī chit líu ko-pîn bô chhù-bî
ē hoe, chia ê tâi-chì i chit-sut-á to bē
khòá-i. Chhu-kiok sim-boán ì-choik,
bîn hiòng jit-thâu, chò i thián-khui
péh-sek ê hoe-iáp taⁿ thâu khòáⁿ
thiⁿ, i chin ài thiaⁿ thiⁿ-téng hit chiah
chih-chih-chiúh-chiúh ê pòáⁿ-thiⁿ-á
sóh chhiùⁿ ê koa. Pòáⁿ-thiⁿ-á chhut-

Chhu-kiok (I)

作者◎Hans Christian Andersen

台譯◎李孟真

lát thí-khui i sè-sè ê sit-kó', tī nā-nā
ê thiⁿ-téng chhiuⁿ-chhut bí-lé ê koa-
siaⁿ: "Bí-lé ê chheⁿ-sek, kng-iāⁿ ê jit-
thâu, bî-bî-á ê hong kap khe-chúi
chhan-chhan teh lâu, sī hô-téng bí-
biāu! Chhòng-chō in ê thian-sîn, sī
hô-téng hō lâng chun-kèng!"

Sè-sè ê chhu-kiok tùi pòaⁿ-thiⁿ-á
é-thang chiong i sim-lái só siūⁿ-ê,
chhiùⁿ kah hiah bêng, chhiùⁿ kah
hiah hó, chiâⁿ kám-sim. Jî-chhiáⁿ, i
siúⁿ-kóng chit chiah é chhiùⁿ-koá,
é tî thiⁿ-téng chû-iû teh poe ê pòaⁿ-
thiⁿ-á, sî chit chiah li-hâi ê chiáu-á.
Che tō-sî sui-bóng i bê-hiáu poe
iā bê-hiáu chhiùⁿ-koá, soah chít-
tiám-á tō bê ni-siong.

"Jit-thâu-kong kā góa chhiō-kng,
hong kā góa chim, góa to chin hēng-

hok!" Piát-chong ê hoe-hñg, chin chē hoe tng khui kah kim-iām-iām. Mûi-kùi teh kek-phài-thâu, bó-tan phêng mûi-kùi khah tōa-lúi teh tián hong-sîn. Ut-kim-hiong sî it-liâu-sin, sek-tî mā siöng hiáⁿ-bák, só-í khiâ ùi áu-piah--khì, hi-bâng tak lúi hoe hõe lâng khòaⁿ ê chiâu-tiôh. Lî-pa gôa-kháu ê thê-hoáⁿ, tî hia tiâm-tiâm khui-hoe ê chhu-kiok, bô lâng ê khì ka chû-bák. M-koh, chhu-kiok siûⁿ-kóng hoe-hñg hia-ê hoe sit-châi chiâⁿ súi, chhiüⁿ i hiah kêng-sàn ê mih-á, ê-thang khòaⁿ tiôh hiah-nî bí-lé ê hoe, hoaⁿ-hí hêng-hok kah thàng-jíp sim-koáⁿ.

Hit-sî, he pòaⁿ-thiⁿ-á chih-chih-
chiúh-chiúh ùi thiⁿ-téng poe--lóh-
lái. Hit-chiah pòaⁿ-thiⁿ-á bô khì
mûi-kùi kap ut-kim-hiong hit-tah.

i poe ùì thê-hôaⁿ chháu-á ê chhu-kiosk hia khì.

“Hô-téng jiû-níng ê chháu-á! Koh-ü
chit líū hoe chin kó-chui! Hoe-sim sî
kim--ê, hoe-iáp sî gîn--ê!” Pòaⁿ-thiⁿ-á
án-ne teh chhiùⁿ, iōng i sè-sè ê
chhùi-chiam chim chhu-kiok. Liâm-
mi chhu-kiok chiàⁿ-tionsg ê hoe-
mî ná kim teh hoat-kng, hoe-iáp ná
gîn teh siám-sih. Sè-sè ê chhu-kiok
hêng-hok kah bô-hoat-tō iōng giân-
gí lâi piáu-tát. Pòaⁿ-thiⁿ-á tî chhu-
kiok sin-piⁿ chhiùⁿ chít-châm-á
liáu, koh-chài poe khí-lih thiⁿ-téng.
Bô gôa-kú, jit-thâu-kong lóh-soaⁿ,
chhu-kiok kâ hoe-iáp háp--khí-lâi
khùn--khì--ah. He kui-mê, i tî bâng-
tionsg khòaⁿ tiôh jit-thâu-kong kap
pòaⁿ-thiⁿ-á.

Keh kang chá-khí ū un-loán ê jit-kng, chhu-kiok tī chheng-sóng ê khong-khì tiong chhéⁿ--khí-lâi, chhun-ûn i ê hoe-iáp, koh-chài thiaⁿ-tióh pòaⁿ-thiⁿ-á ê koa-siaⁿ. M-koh, he siaⁿ chin chhe-liâng. Chhu-kiok tióh chit-kiaⁿ, ñg siaⁿ ê hong-hiòng khòaⁿ--kòe, m̄-chai chóaⁿ-iūⁿ, he pòaⁿ-thiⁿ-á tī leh piát-chong khui--khui ê thang-á-piⁿ, chiáu-lang-á lâi-té. Pòaⁿ-thiⁿ-á hông liáh-khí-lâi--ah.

Pòaⁿ-thiⁿ-á chhiùⁿ-chhut ka-kí
hóng liáh ê pi-siong, su-su-liām-
liām chū-iû tī thiⁿ-téng teh poe ê
khoài-lòk, su-liām chheⁿ-chhùi ê
chhiù-nâ kap i béh-á-hñg lāi-té ê
siú. Sè-sè ê chhu-kiok kek-sim, siúⁿ-
beh chò kóa tāi-chì kā pòaⁿ-thiⁿ-á
tàu-saⁿ-kāng, mñ-koh, chhu-kiok
ē-ēng-tit chò siáⁿ?

Hit-sî, nñg-ê sè-hàn ê cha-po' gín-á
lái-kàu thê-hoáⁿ chia. Nñg-lâng chhiú
thêh knç-siám-siám ê thô-chhiah.

Kî-tiong chit ê gín-á kóng: “Lán
kā chháu-á koah--löh-lâi, theh khì
pòaⁿ-thiⁱ-á bia.”❖ (Āu kî koh khan)

大自然 ê 詞典

◎蘇晏德

